

Kirsi Rouvali

Kohti yhteisiä monikielisiä hetkiä

Kaksikielisen satutunnin jalkauttamisen suunnitelma

Opinnäytetyö

Kevät 2020

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalveluala

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Tutkinto-ohjelma: Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijä: Kirsi Rouvali

Työn nimi: Kohti yhteisiä monikielisiä hetkiä - Kaksikielisen satutunnin jalkauttamisen suunnitelma

Ohjaaja: Sari Mäkinen-Laitila

Vuosi: 2020

Sivumäärä: 41

Liitteiden lukumäärä: 3

Useimmilla kirjastoilla ei ole palveluissaan satutunteja, jotka ovat kaksikielisiä. Kaksikieliset satutunnit monipuolistavat kirjaston palvelua, koska silloin satutunteihin voisi osallistua sekä suomen/ruotsinkielisiä lapsia että lapsia, joiden äidinkieli on jokin muu.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli luoda kaksikielisen satutunnin jalkauttamisen suunnitelma laajemmin Suomen kirjastoihin. Tätä toimintamallia voivat kirjastot käyttää ottaessaan käyttöön kaksikielisen satutunnin. Opinnäytetyön toimeksiantajana oli Monikielinen kirjasto.

Opinnäytetyöhön sisältyi tutkimuksellinen osa ja toiminnallinen osa. Tutkimuksellinen osa toteutettiin tekemällä kysely ennalta valikoiduille kirjastotyön ammattilaisille Suomessa sekä muissa Pohjoismaissa sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisille Suomessa. Tarkoituksena oli selvittää, millaisia kaksikielisen satutunnin malleja muiden Pohjoismaiden kirjastoissa sekä Suomessa on jo toteutettu. Lisäksi työhön haluttiin mukaan varhaiskasvatuksen näkökulmaa aiheeseen. Toimivien mallien hahmottamiseksi kyselyn tulokset esiteltiin teemoittain. Teemat käsittelivät muun muassa kirjastojen kokemuksia kaksikielisistä satutunneista sekä yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja vapaaehtoisten kanssa.

Opinnäytetyön toiminnallinen osa eli suunnitelma kaksikielisten satutuntien jalkauttamiseksi valtakunnallisesti tehtiin aiemman teorian ja tutkimuksessa saatujen tulosten pohjalta. Suunnitelmaan sisältyi opaskirjan laatiminen kirjastoille kaksikielisten satutuntien toteuttamista varten sekä vinkkilistat satu- ja kuvakirjoista kaksikielisiä satutunteja varten. Jatkossa Monikielinen kirjasto jatkaa kaksikielisten satutuntien levittämistä Suomen kirjastoihin.

Avainsanat: kaksikielinen satutunti, monikulttuurisuus, kielitietoisuus, kaksikielisyys, monikielisyys, kielen kehitys, sadut, lastenkirjastotyö

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: Seinäjoki University of Applied Sciences

Degree programme: Library and Information Services

Specialisation:

Author/s: Kirsi Rouvali

Title of thesis: Toward shared multilingual moments – The plan to implement a bilingual story time

Supervisor(s): Sari Mäkinen-Laitila

Year: 2020

Number of pages:

Number of appendices: 3

Most libraries do not provide bilingual story times. Bilingual story times diversify library services because they can be attended by children who speak Finnish and Swedish or another language.

The aim of this thesis was to create a plan for implementing bilingual story times widely at libraries in Finland. Libraries could use this model when introducing bilingual story times. The commissioner of this thesis was the Multilingual Library.

Both a survey and a functional part were included in the thesis. The survey was an inquiry among selected librarians in Finland and in the other Nordic countries, and among early childhood education specialists in Finland. The aim was to examine what bilingual story time models had been used by libraries. Moreover, the perspective of early childhood education was included. The results were introduced by themes in order to recognise well-working models. The themes included libraries' experiences with bilingual story times and libraries' collaboration with early childhood education and volunteers.

The functional part of the thesis, the plan for implementing bilingual story times nationally, was implemented based on the theory and the findings of the survey. A guidebook for libraries about bilingual story times and tip lists of books for those story times were included in the plan. In the future, the Multilingual Library will continue expanding bilingual story times to the libraries in Finland.

Keywords: bilingual story time, multiculturalism, bilingualism, multilingualism, language development, linguistic awareness, fairy tales, children's library work

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo	5
1 JOHDANTO	6
2 MONIKULTTUURISUUS JA MONIKIELISYYS	8
2.1 Monikulttuuriset kirjastopalvelut	10
2.2 Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja perusopetus	11
3 KOTOUTUMINEN, KAKSIKIELISYYS JA KIELITIETOISUUS	12
4 VARHAINEN KIELEN KEHITYS JA SATUTUNNIT	15
5 MONIKIELINEN KIRJASTO JA KAKSIKIELISET SATUTUNNIT ..	18
6 TUTKIMUSMENETELMÄ, AINEISTON KERUU JA TULOKSET ...	20
6.1 Tutkimusmenetelmä	20
6.2 Aineiston keruu ja analysointi	21
6.3 Tulokset	22
6.3.1 Kirjastojen kokemukset kaksikielisistä satutunneista	23
6.3.2 Yhteistyö varhaiskasvatuksen ja vapaaehtoisten kanssa	24
6.3.3 Kirjastojen saama palaute kaksikielisistä satutunneista	25
6.3.4 Kaksikielisten satutuntien hyödyt asiakkaille	26
6.3.5 Kaksikieliset satutunnit tulevaisuudessa Suomessa	27
6.3.6 Varhaiskasvatus ja kaksikieliset satutunnit Suomessa	27
7 SUUNNITELMA KAKSIKIELISTEN SATUTUNTIENTEN JALKAUTTA-	
MISEKSI	30
7.1 Kaksikielisen satutunnin toteutus	30
7.2 Kaksikielisen satutunnin mallin levittäminen	31
7.3 Kaksikielisen satutunnin materiaalit	32
7.4 Sadunkertojien kielipankki	33
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	34
LÄHTEET	37
LIITTEET	42

Kuva-, kuvioluettelo

Kuvio 1. Vieraskielisten osuus Suomen väestöstä	8
Kuvio 2. Suurimmat vieraskielisten määrät Suomessa	9
Kuvio 3. Lasten osuus eri kieliryhmissä Suomessa.....	10
Kuvio 4. Kaksikielisen lapsen kasvuympäristö	13

1 JOHDANTO

Varhaisella kielenkehityksellä on merkittävä yhteys lasten lukutaidon kehittymiselle (Silven 2002). Tutkimuksen mukaan satutunnit tukevat lapsen varhaista kielen kehitystä (Campana ym. 2016). Ne muodostavat olosuhteet positiiviselle kohtaamiselle lukemiseen ja kirjoihin liittyen (Sensicle 2012).

Suomalainen yhteiskunta on moninaistunut kielellisesti ja kulttuurisesti viime vuosikymmenten aikana (Latomaa 2013). Vieraskielisten osuus väestöstä on kasvanut huomattavasti vuosi vuodelta. On tärkeää, että maahanmuuttajataustainen lapsi saa kuunneltavakseen ja luettavakseen oman kielialueensa lastenkirjallisuutta ja tarinaperinnettä suomen/ruotsinkielisen lastenkirjallisuuden lisäksi (Blinnikka 2003 & Heikkilä-Halttunen 2015).

Kirjaston tehtävänä on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin (L 29.12.2016/1492). Kirjasto voi edistää kaikkien väestöryhmien lukemista tarjoamalla aineistoja ja kehittämällä lukemiseen liittyviä toimintamuotoja ja palveluita.

Useimmilla kirjastoilla ei ole palveluissaan satutunteja, jotka ovat kaksikielisiä. Kaksikieliset satutunnit monipuolistavat kirjaston palvelua, koska silloin satutunteihin voisi osallistua sekä suomen/ruotsinkielisiä lapsia että lapsia, joiden äidinkieli on jokin muu. Lapsen oikeuksien sopimukseenkin on kirjattu, että vähemmistöryhmään tai alkuperäiskansaansa kuuluvalla lapsella on oikeus omaan kulttuuriinsa ja kieleensä (Unicef 2020). Toiminnan järjestämisessä on siis otettava huomioon paikallisten kieliryhmien tarpeet.

Satukaravaani-hankkeessa (Helsingin kaupunginkirjasto, Porvoon kaupunginkirjasto, Hyvinkään kaupunginkirjasto ja Kirkkonummen kirjasto), joka toteutettiin vuosina 2017-19, luotiin kaksikielisen satutunnin malli. Tässä työssä kaksikielisellä satutunnilla tarkoitetaan satutuntia, jolla sama teos luetaan suomeksi/ruotsiksi sekä jollain vieraalla kielellä. Kun lapselle luetaan ääneen omalla äidinkielellä, tuetaan lapsen kielellistä kehitystä. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on luoda kaksikielisen satutunnin jalkauttamisen suunnitelma laajemmin Suomen kirjastoihin. Opinnäytetyö on tilaustyö Monikieliselle kirjastolle.

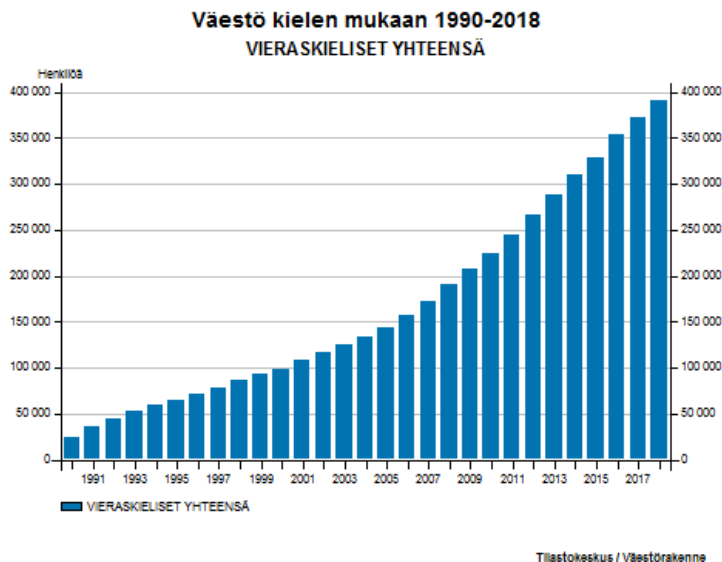
Tämä opinnäytetyö jakautuu tutkimukselliseen osaan sekä toiminnalliseen osaan. Tutkimuksellisessa osassa selvitetään, millaisia kaksikielisen satutunnin malleja on jo käytetty eri kirjastoissa ja toiminnallisessa osassa luodaan kaksikielisen satutunnin jalkauttamisen suunnitelma. Tätä toimintamallia voivat kirjastot käyttää alkaessaan toteuttaa kaksikielistä satutuntia. Teoriaosuudessa käsitellään monikulttuurisuutta, monikielisyyttä, kaksikielisyyttä, kielitietoisuutta, varhaista kielen kehitystä sekä satutunteja. Kaikkia näitä käsitteitä avataan paremmin seuraavissa luvuissa. Aiheena monikulttuurisuus ja monikielisyys ovat yhteiskunnallisesti ajankohtaisia ja tärkeitä.

2 MONIKULTTUURISUUS JA MONIKIELISYYS

Yhteiskunnat ovat muuttumassa koko ajan yhä monikulttuurisimmiksi (Virrankoski 2005). Monikulttuurisuudella voidaan tarkoittaa montaa asiaa. Se voi tarkoittaa erilaisten ihmisten olemassaoloa (Räty 2002). Se voi tarkoittaa myös sitä, että kaikki kulttuuriset ja kansalliset ryhmät nähdään samanarvoisina (Karasma 2012).

Yhtenä syynä yhteiskunnan monikulttuuristumiseen on lisääntynyt väestön muutto maasta toiseen (Virrankoski 2005). Maahanmuuttajat voivat olla työperäisiä maahanmuuttajia, pakolaisia tai perheperustaisia maahanmuuttajia. Työperustaisesta maahanmuutosta on kyse, kun maasta toiseen muutetaan työn takia, pakolaisuudesta silloin, kun on kyse turvapaikanhakijoista sekä oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista. Perhetaustainen maahanmuutto taas tarkoittaa sitä, että maahan tullaan avioliiton tai perhesuhteiden vuoksi. (Karasma 2012.) Maahanmuutto asettaa haasteen yhteiskunnan eri osa-alueille (Virrankoski 2005).

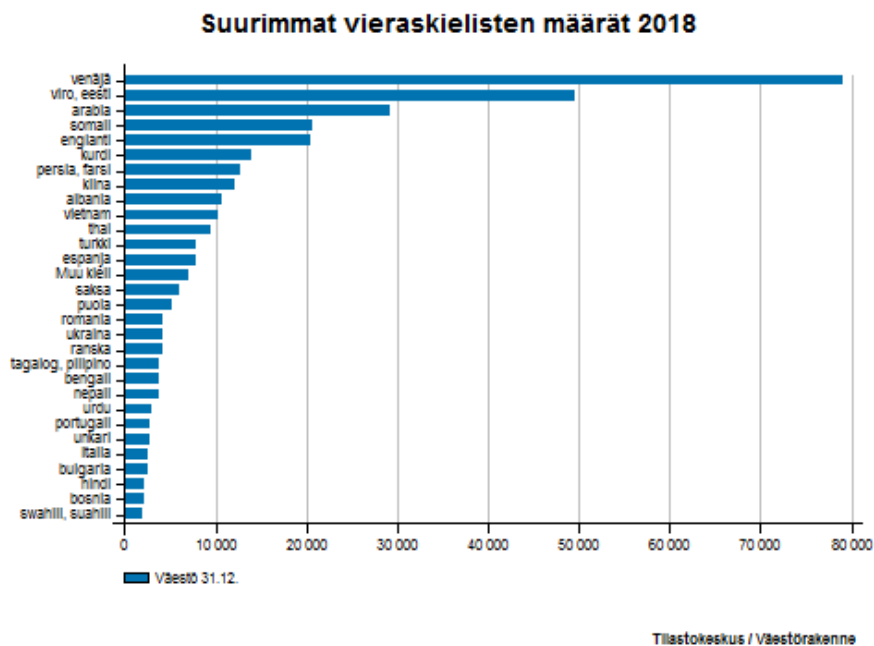
Suomalainen yhteiskunta on moninaistunut kielellisesti ja kulttuurisesti viime vuosikymmenten aikana (Latomaa 2013). Vieraskielisten osuus väestöstä on kasvanut huomattavasti vuosi vuodelta (Kuvio 1).

Kuvio 1. Vieraskielisten osuus Suomen väestöstä (Tilastokeskus 2018).

Tilastokeskuksen taulukossa on tarkasteltu vieraskielisen väestön määrää vuosina 1991-2018. Vuoden 2018 lopussa Suomessa asui lähes 392 000 vieraskielistä, eli

7,1 prosenttia koko väestöstä. Vajaassa kolmessakymmenessä vuodessa se on kasvanut kuusitoistakertaiseksi. Vieraskielisiksi luetaan henkilöt, joiden kieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. (Tilastokeskus 2018.) Tähän haasteeseen tulee yhteiskunnan eri organisaatioiden vastata, kuten varhaiskasvatuksen, koulujen ja kirjastonkin. Kuviossa 2 näkyy suurimmat vieraskielisten ryhmät Suomessa.

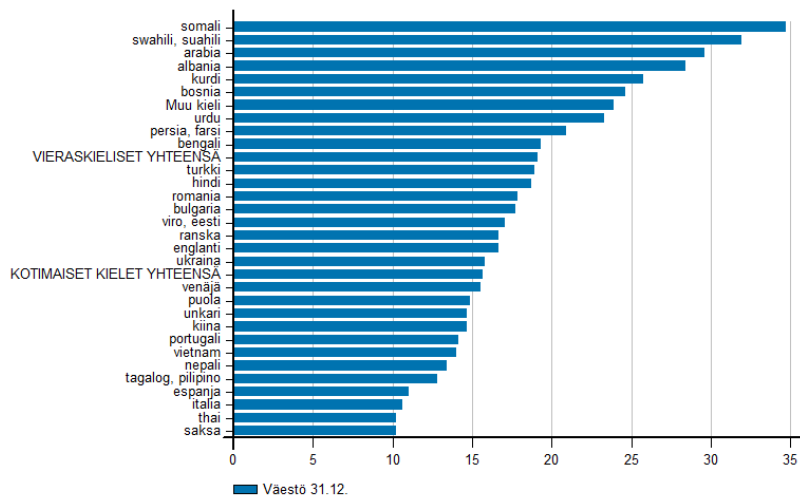

Kuvio 2. Suurimmat vieraskielisten määrät Suomessa (Tilastokeskus 2018).

Suurimmat vieraskieliset ryhmät ovat venäjän-, viron-, arabian-, somalin-, englannin-, kurdin-, persian- ja kiinankieliset ryhmät.

Oman kielen kehittäminen ja ylläpitäminen on kaikkien Suomessa asuvien ihmisten perusoikeus (Halme 2011). Monikielistymisen myötä myös koulujen oppilasrakenne ja varhaiskasvatuksen asiakasrakenne on moninaistunut (Latomaa 2013). Tässä yhteydessä monikielisyydellä tarkoitetaan yhteisöllistä ja yhteiskunnallista monikielisyyttä. Sillä voidaan tarkoittaa myös yksilön monikielisyyttä. Suurimmat lasten osuudet eri kieliryhmissä ovat näkyvissä kuviossa 3.

Lasten (0-14-vuotiaat) osuus (%) eri kieliryhmissä 2018

Tilastokeskus / Väestörakenne

Kuvio 3. Lasten osuus eri kieliryhmissä Suomessa (Tilastokeskus 2018).

Kuviota 2 ja 3 tarkastelemalla voidaan nähdä, että eniten vieraskielisiä lapsia on somalian, swahilin, arabian, albanian, kurdin, bosnian ja persian(farsi) kieliryhmissä. Nämä kielet tulisi siis eritoten ottaa huomioon juuri varhaiskasvatuksessa ja suunniteltaessa lastenkirjastotyötä. Väestörakenne on tietysti paikkakuntaakohtaista ja sen vuoksi jokaisen kirjaston tulisi selvittää oman toimialueensa vieraskieliset ryhmät.

2.1 Monikulttuuriset kirjastopalvelut

Eri kirjastojen tulisi tukea ja edistää kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Kirjaston tulisi palvella kaikkia yhteisönsä jäseniä kieli- ja kulttuuritaustasta riippumatta, tarjota informaatiota kaikilla tarvittavilla kielillä sekä tarjota laaja valikoima aineistoja ja palveluja kaikille asiakkaille. Yhteisön moninaisuus tulisi ottaa huomioon myös henkilökunnan rekrytoinnissa. Huomiota tulisi erityisesti kiinnittää helposti yhteiskunnassa syrjäytyviin ryhmiin, kuten vähemmistöihin, turvapaikanhakijoihin ja pakolaisiin, määräaikaisen oleskeluluvan saaneisiin, siirtotyöläisiin ja alkuperäiskansojen edustajiin. (IFLA 2006.)

Kirjastojen tulee siis osallistaa ja tukea eri kulttuuritaustoista tulevia henkilöitä ja ryhmiä sekä kehittää monikulttuurisia ja monikielisiä kokoelmia ja palveluja tälle kohderyhmälle (IFLA 2006). Maahanmuuttajille suunnattuja palveluita kirjastoissa ovat muun muassa kielikahvilat ja erilaiset keskusteluryhmät. Kaksikieliset satutunnit voisivat myös olla osa kirjaston monikulttuurisia palveluja.

2.2 Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja perusopetus

Lapset tarvitsevat tukea sekä suomen/ruotsin kielen että oman äidinkielen oppimiseen (Latomaa 2013). Päiväkodit ja koulut ovat haasteellisen tehtävän edessä maahanmuuttajalasten opettamisessa (Karvonen 2005). Lapsilla, jotka kuuluvat eri kulttuurivähemmistöihin tulee olla mahdollisuus kasvaa monikulttuurisessa yhteiskunnassa sekä oman kulttuuripiirinsä että suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi (Halme 2011).

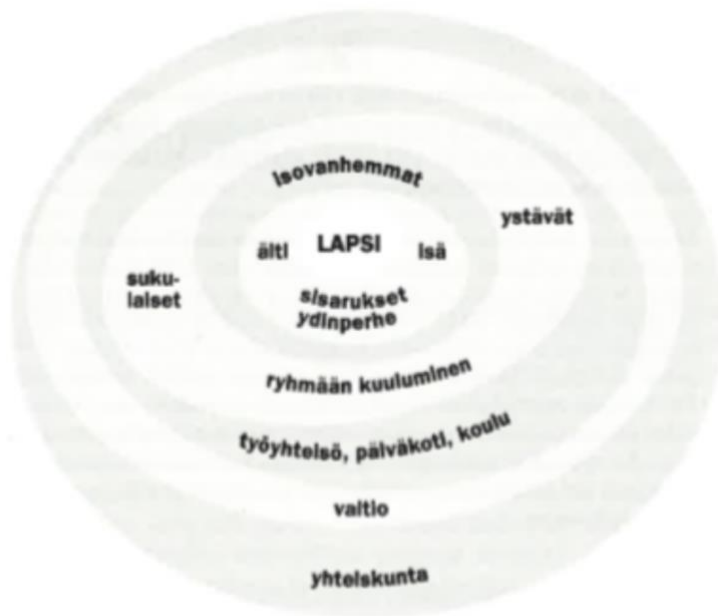
Yhteiskunnallinen muutos on otettu huomioon myös opetussuunnitelmien perusteissa. Perusopetukselle on oma opetussuunnitelmansa ja varhaiskasvatukselle omansa. Varhaiskasvatussuunnitelma on valtakunnallinen ja sen laatii opetushallitus. Viimeisin suunnitelma on vuodelta 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa sanotaan, että ”varhaiskasvatuksessa tuetaan monipuolisesti vieraskielisten ja monikielisten lasten kielitaidon sekä kieli- ja kulttuuri-identiteettien ja itsetunnon kehittymistä” (Opetushallitus 2018). Varhaiskasvatuksen lisäksi myös kirjasto on tukemassa tätä samaa kehitystä.

3 KOTOUTUMINEN, KAKSIKIELISYYS JA KIELITIETOISUUS

Jotta maahanmuuttaja löytäisi paikkansa yhteiskunnasta, pitää tehdä määrätietoista työtä, jota kutsutaan kotouttamiseksi. Kotouttamisen päämääränä on kotoutuminen. Kotoutumiseen tarvitaan ympäristön tukea. Kotoutumisprosessi etenee kaikilla yksilöllisesti ja siihen vaikuttavat hyvin monet asiat. Ympäristöllä on oleellinen vaikutus. Kotoutuminen on helpompaa, jos maahanmuuttaja tuntee itsensä tervetulleeksi ja ympäristö tukee kotoutumista. Erityispalvelujen lisäksi maahanmuuttaja käyttää yleisiä palveluja, joiden on vastattava uuden asiakasryhmän tarpeisiin. (Räty 2002.) Kirjasto on sen omilla monikulttuurisilla palveluillaan tukemassa tätä kotoutumista.

Myös päiväkodeilla ja kouluilla on keskeinen rooli yksilön kotoutumisen tukemisessa. Varhaiskasvatuksen tavoitteisiin kuuluu maahanmuuttajataustaisen lapsen oman kielen ja kulttuurin tukeminen. Esikouluopetuksen tulisi antaa lapselle perusta kaksikielisyydelle ja kaksikulttuurisuudelle. Lapsen kehitystä tulisi tukea niin, että tämä kasvaisi luontevasti kaksikielisyteen. (Räty 2002.) Kaksikielisyys tarkoittaa sitä, että ihminen pystyy aktiivisesti puhumaan, ymmärtämään ja ajattelemaan kahdella kielellä ja automaattisesti vaihtamaan niitä. Kaksikieliseksi kasvaminen on prosessi, jossa lapsi omaksuu kaksi kieltä kommunikoidessaan kahden kielen edustajan kanssa. Yksilön minäkuva kehittyy hänen tiedostaessaan kaksikielisyyttä ja –kulttuurisuutta. (Hassinen 2015.)

Lapsen kielten kehitykseen vaikuttaa myönteisesti se, että perhe, päiväkotiki, koulu ja yhteiskunta arvostavat kaksikielisyyttä sekä se, että sitä tuetaan keskusteluilla, lukemisella, videoilla, äänitteillä, järjestämällä toimintaa kummassakin kielikontekstissa ja tutustumalla niiden ympäristöihin (Hassinen 2005). Kaksikielisen lapsen kasvuun vaikuttavia tekijöitä on kuvattu kuviossa 4.

Kuvio 4. Kaksikielisen lapsen kasvuympäristö (Hassinen 2005).

Lapsen kasvuympäristöön vaikuttaa siis ainakin hänen perheensä, johonkin ryhmään kuuluminen, päiväkot ja yhteiskunta. Näiden kautta voidaan siis vaikuttaa lapsen kehitykseen ja tässä yhteydessä paneudutaan nimenomaan päiväkodin sekä kirjaston vaikuttamismahdollisuuksiin.

Lapsen ohjaaminen lukemiskulttuuriin on päiväkodin kasvatustehtävistä yksi ja se edellyttää monimuotoista tarjontaa ja toimintaa. Lukemisen varhaiset taidot syntyvät vuorovaikutuksessa sosiaalisen ympäristön kanssa, johon sisältyvät siis perhe, ystävät, päiväkot ja myös kirjasto. (Karvonen 2005.)

Ihmisen identiteetti on vahvasti sidoksissa kieleen (Kaikkonen 2005). Kielitietoisuus on ymmärrys kielenkäytön kompleksisesta ja moniäänisestä luonteesta. Se tarkoittaa ymmärrystä siitä, kuinka kielellä rakennetaan merkityksiä sekä siitä, miten kielen puhujien kulttuuriset taustat kietoutuvat kielen käyttöön. Kielitietoinen toimintaympäristö edistää oppimista, yksilöiden hyvinvointia ja yhteisön tasa-arvoa. Keskeisintä on ymmärtää, että useita kieliä on mahdollista käyttää yhdessä rinnakkain. (Honko & Mustonen 2018.)

Myös kielitietoisuus ja monikielisyys on otettu huomioon varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa tiedostetaan kielten jatkuva läsnäolo kaikkialla. Henkilöstön tulee ymmärtää kielen merkitys lasten kehityksessä ja oppimisessa sekä identiteettien rakentumisessa. Lasten kielelliset lähtökohdat tulee huomioida ja heille tulee antaa mahdollisuuksia kielenkäyttöön vaihtelevissa tilanteissa. (Opetushallitus 2018.) Monikielisyys voi olla suuri mahdollisuus ja voimavara sekä yksilölle että yhteiskunnalle (Halme 2011).

4 VARHAINEN KIELEN KEHITYS JA SATUTUNNIT

Kirjastoilla on kirjastolaissa määritelty tehtävä edistää lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa (L 29.12.2016/1492). Kirjastolla on tehtävä lasten lukutaidon ylläpitäjänä. Lastenkirjastotyön tavoitteita ovat lukuhalun herättäminen, oikean aineiston tarjoaminen asiakkaalle sekä lukemisen tukeminen. Varhainen lapsuus on otollisinta aikaa lukuharrastuksen omaksumiseen. (Blinnikka 2003.)

Saduilla on mielikuvitusta rikastuttava vaikutus ja kehitystä edistävä opetuksellinen tehtävä. Ne kartuttavat lapsen sanavarastoa ja kielellistä ilmaisukykyä. Sadut voivat vaikuttaa myös keskittymiskykyyn, käyttäytymiseen, vuorovaikutustaitoihin sekä empatiakykyyn. (Heikkilä-Halttunen 2015.) Tutkimuksen mukaan lapset, joilla on heikko sosiaalinen tausta, pieni sanavarasto tai ovat käyttäytymiseltään poikkeavia hyötyvät eniten saduista. Toisaalta ne lapset, joille oli luettu paljon satuja, pystyivät keskustelemaan aiheesta paremmin kuin muut. (Ojanen 1980.) Päiväkotikäisten lasten kielellisten valmiuksien huonontumisen yhdeksi syyksi on epäilty ääneen lukemisen vähentymistä (Heikkilä-Halttunen 2015). Sadut voidaan nähdä tärkeinä lapsen hyvinvoinnille ja kehitykselle (Korhonen 2010). Niiden avulla voidaan tukea lapsen kulttuurisen identiteetin vahvistumista ja ymmärrystä omasta kulttuuriperinnöstään sekä vahvistaa myös muualta Suomeen muuttaneiden lasten identiteettiä (Volotinen 2010).

Ensimmäiset satutunnit Suomessa pidettiin vuonna 1909 Helsingissä Rikhardinkadun kirjastossa. Jo yli sadan vuoden ajan satutunnit ovat olleet yleisten kirjastojen keskeinen toimintamuoto ja niiden avulla on houkuteltu lapsia ja heidän vanhempiaan kirjastoon. (Korhonen 2010.) Kertojina ovat olleet kirjastotyöntekijät sekä myös ulkopuoliset kertojat (Blinnikka 2003). Aikuiset ovat lukeneet lapsille satuja, kuvakirjoja, runoja ja tarinoita (Heikkilä-Halttunen 2015). Satutunteihin on voinut sisältyä myös musiikkia, askartelua, leikkiä ja nukketeatteria (Blinnikka 2003). Satutunteja voivat toteuttaa kirjaston työntekijät tai ne voidaan toteuttaa yhteistyössä järjestöjen tai alan ammattilaisten kanssa (Korhonen 2010).

Satutunnit ovat hyvä keino tavoittaa kirjaston lapsiasiakkaat ja heidän vanhempansa (Romero & Armstrong 2017). Ne ovat keino esitellä lapsille kirjoja, kehittää lukutaitoa sekä omaksua mieltymys lukemiseen (Sensicle 2012).

Satutunnilla lapset oppivat olemaan ryhmässä sekä vuorovaikutuksessa toistensa kanssa (Korhonen 2010).

Satutunnin sopiva pituus on 30-60 minuuttia (Sensicle 2012). Satutuntiin voi ottaa mukaan visuaalisuutta ja sadun voi kertoa myös kokonaan ilman kirjaa. Satutunnin voi pitää myös teatterin ja nukketeatterin ammattilaiset. (Granberg 2006.) Myös vapaaehtoiset voivat pitää satutunteja, esimerkkeinä lukumummit ja vaarit (Niilo Mäki Instituutti [Viitattu 29.4.2020]). Satutunti kannattaa pitää häiriöttömässä tilassa. Satutunti suositellaan pidettäväksi aamupäivällä, koska silloin lapset ovat yleensä virkeimmillään ja pystyvät keskittymään parhaiten. (Granberg 2006.) Satutunnin tunnelman pitäisi olla miellyttävä ja vastavuoroinen, yhteinen kokemus. Satutunnin jälkeen olisi hyvä keskustella sadun herättämistä tunteista. (Ojanen 1980.) Lukijalla tulisi olla aikaa kuunnella lapsen havaintoja ja kommentteja sekä keskustella lapsen ajatuksista ja reaktioista (Bruce & Seljola 1999). Satutunnilla tulisi ottaa huomioon lasten erilaisuus ja erilaiset tavat hahmottaa maailmaa, auditiivisuus, visuaalisuus ja kinesteettisyys. Satutunti kannattaa aloittaa jollain rituaalilla, kuten lorulla. (Mäkelä 2002.)

Leikki-ikäiselle lapselle kannattaa lukea johdonmukaisia lyhyitä tarinoita, joissa on kertomuksen tukena selkeitä värikuvia (Suvanto 2011). Luettavien kirjojen tulisi olla lapsen ymmärrystasoa vastaavia. 2-3 vuotiaiden kirjoissa tulisi olla enemmän kuvia kuin kirjoitusta. (Arnberg 1989.)

Kirjan lukeminen ääneen satutunnilla vaatii luvan kirjan tekijöiltä. Tästä asiasta määrää tekijänoikeuslaki. Laki edellyttää, että teoksen käyttämiseen pyydetään lupa tekijältä. Tekijänoikeus on voimassa 70 vuotta tekijän kuolemasta eli tätä vanhemmat teokset ovat vapaasti käytettävissä. Tekijänoikeuslaki sisältää rajoitussäännöksiä, jotka voivat koskea esimerkiksi kirjastoa. (L. 22.5.2015/607; Suomen Kirjailijaliitto 2020.)

Varhaisella kielenkehityksellä on merkittävä yhteys lasten lukutaidon kehittymiselle (Silven 2002). Lasten lukutaidon oppimisen edellytyksiä ovat kehityksen alkuvaiheessa omaksuttu kielitaito ja kiinnostus lukemista kohtaan (Lyytinen 2011). Leikkiminen, pelien pelaaminen, kirjojen lukeminen sekä tarinoiden ja lorujen kertominen ovat suositeltavaa toimintaa (Lyytinen 2014). Lukutaito kehittyy sitä

paremmin, mitä enemmän lapselle on luettu kirjoja (Julkunen 1993; Heikkilä-Halttunen 2015). Kun lapsi kuulee kirjoitettua kieltä, hänen ymmärtävä lukemisensa kehittyä passiivisesti. Tietoisuus kirjoitetusta kielestä kehittyä, kun lapselle luetaan paljon erilaisia tekstejä. (Nurmilaakso 2011.) Lukemisen tulisi olla vuorovaikutteista ja luettujen tekstien monipuolisia. Sellainen oppimisympäristö, joka motivoi lukemiseen on erityisen tärkeä niille lapsille, joilla ei ole aiempia lukukokemuksia tai omaa mielenkiintoa lukemiseen (Korkeamäki 2011). Tutkimuksen mukaan kirjoista kiinnostuneilla lapsilla oli laaja sanavarasto, he aloittivat muita aikaisemmin kuvakirjojen ja lehtien selailun, he pyysivät useammin vanhempia lukemaan ja jaksoivat keskittyä lukutuokioihin paremmin kuin ne, jotka eivät olleet kirjoista kiinnostuneita (Lyytinen 2014).

Tutkimuksen mukaan satutunnit tukevat lapsen varhaista kielen kehitystä (Campana ym. 2016). Ne muodostavat olosuhteet positiiviselle kohtaamiselle lukemiseen ja kirjoihin liittyen (Sensicle 2012). Puhutun kielen kuunteleminen auttaa erityisesti lapsia, joiden kielelliset taidot ovat puutteelliset (Heikkilä-Halttunen 2015). Lapselle lukeminen vahvistaa lapsen kielellistä tietoisuutta sekä antaa rakennusaineita lapsen ajattelun kehittymiselle ja lukemisvalmiuksille. Lapsen kielellisiä valmiuksia tukemalla luodaan pohjaa lapsen myöhemmälle lukutaidolle. (Bruce & Seljola 1999.) Näillä on suuri merkitys lapsen kehitykselle (Sensicle 2012).

5 MONIKIELINEN KIRJASTO JA KAKSIKIELISET SATUTUNNIT

On tärkeää, että maahanmuuttajataustainen lapsi saa kuunneltavakseen ja luettavakseen oman kielialueensa lastenkirjallisuutta ja tarinaperinnettä suomen/ruotsinkielisen lastenkirjallisuuden lisäksi. Samalla voidaan lisätä myös muiden lasten tietämystä eri kielistä ja kulttuureista. Suomessa suurimmissa kirjastoissa on laaja valikoima monikielistä lastenkirjallisuutta. (Blinnikka 2003 & Heikkilä-Halttunen 2015.) Muiden kirjastojen asiakkaat voivat tilata niitä omaan kirjastoonsa kaukolainoina (Kirjastot.fi 2020a).

Suomessa on myös Monikielinen kirjasto, joka sijaitsee Pasilan kirjastossa Helsingissä. Sen kokoelmassa on aineistoja yli 80 kielellä. Kirjaston tehtävänä on Suomessa asuvan vieraskielisen väestön palveleminen, yhteyksien solmiminen kotimaisiin ja ulkomaisiin yhteistyötahoihin, tiedotus ja neuvonta sekä aineiston hankinta sellaisilla kielillä, jotka ovat Suomessa harvinaisia. Muut kirjastot voivat tilata aineistoja Monikielisestä kirjastosta asiakkailleen. Monikielisen kirjaston henkilökunta opastaa kirjastoja tarvittaessa monikielisen aineiston hankinnassa. Monikielinen kirjasto on tarjonnut Suomessa asuville vieraskielisille asukkaille aineistoa heidän omalla kielellään vuodesta 1995. Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee Monikielisen kirjaston valtakunnallista toimintaa. (Monikielinen kirjasto 2019; Kirjastot.fi 2020b.)

Monikielinen kirjasto tuki aineistoillaan Satukaravaani-hanketta. Hanke toteutettiin vuosina 2017-2019 ja sen tavoitteena oli kehittää kirjaston ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä, tuottaa erityisesti monikielistä lastenkirjastotyötä tukeva toimintamalli sekä tukea lasten kielellistä kehitystä ja lukuharrastuksen kehittymistä. Hankkeeseen sisältyi muun muassa kiertue, jonka aikana lapsille tarjottiin satuhetkiä eri kielillä (arabia, kurdi/sorani, persia/dari, somali, albania, vietnam). Lisäksi hankkeen aikana syntyi idea kaksikielisestä satutunnista, joka videoitiin suomeksi ja arabiaksi. Videolla Helsingin kaupunginkirjaston työntekijä Aicha Benmerabet lukee sadun arabiaksi ja Lauri Seutu suomeksi. Lukeminen tapahtuu sivu/aukeama kerrallaan. (Monikielinen kirjasto 2019; Kirjastot.fi 2020c.)

Valtakunnallisessa arvioinnissa vain joka viides kirjasto arvioi, että heillä on tarjolla riittävästi monikulttuurista lasten kirjastoimintaa. Eniten vieraskielistä väestöä on

Etelä-Suomen ja Lounais-Suomen AVI-alueilla. Vieraskielinen väestö keskittyy suurimpiin kaupunkeihin. Kirjastot ovat kuitenkin seuranneet vain vähän lapsiperheiden kielijakaumaa kunnissaan. Toimintaympäristön tuntemuksen lisäämiseen olisi siis syytä panostaa. Näin saadaan selville monikulttuurisen kirjastotoiminnan tarve ja siihen pystytään vastaamaan paremmin. (Pepa (Peruspalveluiden arviointi) 2017a.)

Kaksikieliset satutunnit ovat keino tuoda esiin kirjaston palveluita sen monikielisille asiakkaille, nostaa esille monikielistä aineistoa ja tavoittaa monikielisiä perheitä (VanDyne 2018). Ne edistävät lukutaidon kehittymistä, kiinnostusta lukemiseen ja positiivista asennetta oppimiseen. Niiden avulla lapset voidaan myös tutustuttaa uusiin kieliin. (Sensicle 2012.) FLA:n (International Federation of Library Associations and Institutions) suosituksiin on kirjattu, että lastenkirjaston tehtävänä on tarjota ohjelmaa ja palvelua kielillä, jotka ovat monikulttuurisen yhteisön käytössä (IFLA 2018).

Sadunkertojen kielipankki on Helmet-kirjastojen (pääkaupunkiseudun yleisten kirjastojen kirjastoverkko) kielipankki, jossa on eri kieliä taitavia kirjastotyöntekijöitä. He ovat halukkaita pitämään kaksikielisiä satutunteja kirjastoissa myös yli kuntarajojen. Sadunkertojen kielipankki on tällä hetkellä kehitysvaiheessa. Opinnäytetyön tutkimukselliseen ja toiminnalliseen osaan kuuluu myös Sadunkertojen kielipankin mahdollinen nivoutuminen osaksi kaksikielisten satutuntien valtakunnallisen jalkautumisen suunnitelmaa.

6 TUTKIMUSMENETELMÄ, AINEISTON KERUU JA TULOKSET

Opinnäytetyön tutkimuksellinen osa toteutettiin tekemällä kysely kirjastotyön ammattilaisille Suomessa sekä muissa Pohjoismaissa sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisille Suomessa. Monikielinen kirjasto on mukana pohjoismaisessa kirjastojen yhteistyöverkostossa (Nordic Library Network) ja heidän kautta saatiin kontakteja muihin Pohjoismaihin, lukuun ottamatta Islantia. Nordic Library Network on kirjastoalan ammattilaisille tarkoitettu verkosto, jossa voidaan jakaa kokemuksia ja toimintamalleja, jotka liittyvät eri kieliin ja kulttuureihin.

Tarkoituksena oli selvittää, millaisia kaksikielisen satutunnin malleja näiden muiden Pohjoismaiden kirjastoissa sekä Suomessa on jo toteutettu. Lisäksi työhön haluttiin mukaan varhaiskasvatuksen näkökulmaa aiheeseen, koska satutunnit ovat yleisin kirjaston ja varhaiskasvatuksen yhteistyömuoto (Pepa 2017b).

6.1 Tutkimusmenetelmä

Laadulliseen tutkimusmenetelmään päädyttiin, koska haluttiin selvittää tutkittavien omia kokemuksia (Tuomivaara 2005). Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii kontekstuaalisuuteen, tulkintaan ja toimijoiden näkökulman ymmärtämiseen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa yksilön ääni tulee kuuluviin. Se tuo esiin tutkittavien havainnot tilanteista. (Hirsjärvi & Hurme 2001.)

Tutkimusmenetelmäksi valittiin sähköpostitse toteutettu kysely, jossa kysymykset ovat kaikille samat, mutta vastauksia ei ole sidottu vastausvaihtoehtoihin, vaan kyselyyn vastaajat voivat vastata omin sanoin. Kysymykset oli myös jaoteltu teemahaastattelun mukaisesti eri teemoihin. Eri teemoja kirjastotyöntekijöille suunnatussa kyselyssä olivat osallistujien tausta, kokemukset kaksikielisistä satutunneista, yhteistyö eri toimijoiden kanssa, saatu palaute kaksikielisistä satutunneista sekä ajatukset kaksikielisistä satutunneista tulevaisuudessa. Teemat varhaiskasvattajille suunnatussa kyselyssä olivat osallistujien tausta, kielitietoisuus, kokemukset kaksikielistä satutunneista, ajatukset kaksikielisistä satutunneista tulevaisuudessa sekä yhteistyö kirjaston kanssa. Kyselymenetelmää käyttämällä tutkittavalla on aikaa pohtia ja tarkistaa vastauksiaan sekä etsiä lähteitä

vastauksiensa tueksi. Näin tutkimukseen osallistujat saivat rauhassa tutustua kysymyksiin, etsiä omat materiaalinsa ja mahdolliset tilastonsa satutunneista sekä vastata kysymyksiin oman aikataulunsa puitteissa. Tämä voi lisätä tutkimuksen luotettavuutta. (Jyrinki 1974.)

Mahdollisia informantteja kontaktoimalla valittiin tutkimukseen sopivat henkilöt ja kysely tehtiin sähköpostitse. Toteuttamistavaksi valikoitui sähköpostikysely, koska tutkimuksen kohderyhmä on rajallinen ja etukäteen määritelty. Tutkimukseen osallistuvat henkilöt asuvat lisäksi muissa Pohjoismaissa sekä ympäri Suomea, joten sähköpostin käyttäminen oli edullisin vaihtoehto. Tutkimukseen osallistuvia henkilöitä etsittiin kontaktoimalla ja keskustelemalla heidän halukkuudestaan osallistua tutkimukseen, joka tapahtuisi sähköpostitse. Kontaktoidut henkilöt myös ehdottivat muita kontaktoitavia, elleivät itse olleet sopivia haastatteluun. He autoivat myös laittamalla viestiä eri ryhmiin ja verkostoihin tekeillä olevasta tutkimuksesta. Kaiken kaikkiaan kontaktoitujen henkilöiden määrä oli siis todella laaja.

Tutkimukseen haluttiin osallistujia mahdollisimman monesta eri Pohjoismaasta. Osallistujat valikoituivat myös sen mukaan, olivatko he tutkimukseen suostuvaisia ja kiinnostuneita siitä vai eivätkö olleet. Tutkimukseen osallistumisen edellytyksenä oli erityisesti se, että osallistujalla on kokemusta kyseisestä aihepiiristä eli kaksikielisistä satutunneista. Tutkimukseen valikoitui lopulta 5 kirjastotyöntekijää Ruotsista, 2 Norjasta, 1 Tanskasta, 6 kirjastotyöntekijää Suomesta sekä 4 varhaiskasvattajaa Suomesta. Muissa Pohjoismaissa kuin Suomessa asuville suunnatun kyselyn kysymykset tehtiin englanniksi ja muiden suomeksi.

6.2 Aineiston keruu ja analysointi

Aineiston keruu alkoi 12.3.2020 ja sen piti päättyä 22.3.2020, mutta Korona-pandemian vuoksi vastausaika piteni ja päättyi 27.3.2020. 4 tavoitettua informanttia jätti vastaamatta kysymyksiin ja kontaktointiryityksistä huolimatta heihin ei saatu enää yhteyttä. Tutkimukseen osallistui siis lopulta 4 kirjastotyöntekijää Ruotsista, 1 Norjasta, 1 Tanskasta, 5 Suomesta ja 3 varhaiskasvattajaa Suomesta.

Tutkimukseen osallistuvista Ruotsissa työskentelevistä kirjastotyöntekijöistä yksi työskentelee Pohjois-Ruotsissa Ruotsin ja Suomen rajalla olevan kunnan pääkirjastossa, yksi Pohjois-Ruotsissa suuren kaupungin pääkirjastossa, yksi Keski-Ruotsissa pienen kunnan kirjastossa ja yksi pienellä paikkakunnalla lähellä Tukholmaa. Norjassa työskentelevä työskentelee Oslossa lastenkirjastossa ja Tanskassa työskentelevä Etelä-Tanskassa sijaitsevan pienen kunnan kahdessa kirjastossa. Suomessa työskentelevistä kirjastotyöntekijöistä yksi työskentelee Itä-Suomessa keskisuuren kaupungin pääkirjastossa, yksi Helsingissä kahdessa eri kirjastossa, yksi Länsi-Suomessa keskisuuren kaupungin pääkirjastossa, yksi pienen paikkakunnan pääkirjastossa Pirkanmaalla ja yksi keskisuuren kaupungin pääkirjastossa Pohjanmaalla. Tutkimukseen osallistuvista varhaiskasvattajista yksi työskentelee varhaiskasvatuksen yksikössä Turussa, yksi Tampereella ja yksi Helsingissä.

Aineiston analysointi aloitettiin erottamalla tutkittavien vastaukset toisistaan värikoodilla ja antamalla tutkittaville nimet H1, H2, H3 jne. Muissa maissa kuin Suomessa asuvista osallistujista yhtä lukuun ottamatta kaikki vastasivat kyselyyn englanniksi, joka ei oletettavasti ollut heidän äidinkieltensä, vaan joka oletettavasti oli ruotsi, norja tai tanska. Yksi Ruotsissa asuva vastasi Suomeksi. Yhden Suomessa asuvan haastateltavan ruotsiksi kirjoittama vastaus käännettiin suomeksi kielenkääntämisen ammattilaisen toimesta. Tämän jälkeen samaan teemaan sijoittuvat vastaukset yhdistettiin tarkastelun helpottamiseksi. Aineistoa analysoitaessa kiinnitettiin huomiota vastausten samankaltaisuuksiin ja eriävyyksiin. Näistä vastauksista koottiin yhteenveto, joka on esitetty luvussa 6.3 Tulokset.

6.3 Tulokset

Tulokset jaoteltiin tutkimuksen tavoitteiden mukaisiin teemoihin. Teemoja olivat kirjastojen kokemukset kaksikielisistä satutunneista, kirjastojen yhteistyö varhaiskasvatuksen ja vapaaehtoisten kanssa, kirjastojen saama palaute kaksikielisistä satutunneista, kaksikielisten satutuntien hyödyt asiakkaille, kaksikieliset satutunnit tulevaisuudessa Suomessa sekä varhaiskasvatus ja

kaksikieliset satutunnit Suomessa. Kirjastotyöntekijöiden vastaukset esiteltiin erikseen varhaiskasvattajien vastauksista. Tässä yhteydessä ei ollut tarpeellista esitellä jokaista kysymystä eikä jokaisen tutkimukseen osallistujan vastausta erikseen. Tärkeää sen sijaan oli, että mahdolliset toistuvuudet ja poikkeukset tulivat esille ja saatiin selkeä kuva vastaajien kokemuksista. Kvalitatiivisen tutkimuksen tavoin raportointi on siis kuvailevaa ja numeerisia osoittimia käytetään hyvin vähän (Hirsjärvi & Hurme 2001). Kirjastoista kertovat luvut käsittävät kaikkien tutkimukseen osallistuneiden maiden kirjastotyöntekijöiden vastaukset.

Tutkimukseen osallistuneiden taustaa analysoitaessa yksi huomion arvoinen asia oli se, että melkein kaikilla haastateltavilla oli suhteellisen pitkä työkokemus omalta alaltaan. Kirjastotyöntekijöiden työkokemusten pituus vaihteli 1,5 vuodesta 44 vuoteen ja varhaiskasvattajien 7 vuodesta 33 vuoteen.

Merkille pantavia asioita oli myös se, että jos ulkomaiset kirjastotyöntekijät olisivat voineet vastata omalla äidinkielellään, olisivat vastaukset saattaneet olla laajempia. Myöskään englannin kielen sana "keeper" ei tässä yhteydessä toiminut viitattaessa satutunnin pitäjään, vaan se sekoitettiin ilmeisesti sanaan "day care keeper".

6.3.1 Kirjastojen kokemukset kaksikielisistä satutunneista

Kaksikielisiä satutunteja on järjestetty kaikissa tutkimuksessa mukana olleissa 11 kirjastossa. Niitä on järjestetty yhteistyössä opettajien kanssa. Myös vapaaehtoisia on ollut mukana järjestämässä kaksikielisiä satutunteja. Mukana on ollut myös esimerkiksi kansalaisopiston kielten opettaja ja maahanmuuttajaperheen äiti. Kirjastoissa on voinut olla myös vieraskielisiä harjoittelijoita, jotka ovat voineet olla lukijoina.

Kaksikielisillä satutunneilla on luettu sama kirja esimerkiksi ruotsiksi ja joillain toisella kielellä sivu kerrallaan. Kirjan kuvia on voitu näyttää myös käyttäen apuna videotykkiä. Tutkittava H2 kertoi heidän käyttäneen myös aloitusrituaaleja satutuntien alussa, kuten laskemista vieraalla kielellä, lauluja ja riimejä:

We start the story time with an introduction and the kids learn to count to three in the language. Some teachers have prepared a song or a

rhyme to teach the kids, but most of the time we just read the books and talk a bit about the language.

Satutunnit ovat olleet suunnattuja perheille, koulujen lapsiryhmille, esikoululaisille, lapsiperheille, monikulttuurisille perheille ja päiväkotiryhmille 3-vuotiaista ylöspäin. Vauvalorutuokioissa on ollut alle vuoden ikäisiä lapsia. Perheitä on etsitty myös kirjaston kielikahviloista. Yhdessä kirjastossa kaksikielisiä satutunteja on järjestetty kotoutumisen tueksi.

Satutuntien pitäjinä on ollut kirjaston työntekijöitä, jotka hallitsevat jonkun vieraan kielen, kielten opettajia sekä vapaaehtoisia. Joitain lukijoita on löytynyt myös yhdistysten kautta muun muassa maahanmuuttajia. Pitäjinä on ollut myös sanataiteen ammattilaisia. Kaksikielisiä satutunteja varten on pidetty harjoituksia satutuntien pitäjien kesken.

Keskimäärin kaksikielisiä satutunteja on järjestetty kerran kuukaudessa. Satutunteihin osallistujien määrät vaihtelevat 1-50 osallistujaan.

6.3.2 Yhteistyö varhaiskasvatuksen ja vapaaehtoisten kanssa

Kirjastot ovat tehneet yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa mm. esikoululaisia on kutsuttu kaksikielisille satutunneille ja kielten opettajat ovat olleet mukana järjestämässä niitä. Myös kaksikielisiä perheitä on yritetty tavoittaa varhaiskasvatuksen kautta. Kaiken kaikkiaan tähän liittyvää yhteistyötä vaikuttaa olleen aika vähän Suomessa sekä muissa Pohjoismaissa. Vain 5/11 kaikista vastaajista oli tehnyt yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa kaksikielisten satutuntien tiimoilta. Varhaiskasvatuksen kanssa on voitu sopia ryhmien tulemisesta kirjastoon sekä saatu tietoja ryhmäläisten taustoista.

Kaksikielisiä satutunteja on järjestetty myös vapaaehtoisten avulla. Näissä korostui vapaaehtoisten osuus tavallisia satutunteja enemmän. 8/11 kaikista vastaajista oli tehnyt yhteistyötä yhdistysten tai vapaaehtoisten kanssa. Suomessa kaikki vastaajat olivat järjestäneet kaksikielisiä satutunteja yhteistyössä yhdistysten tai vapaaehtoisten kanssa. Yhteistyötä on tehty ainakin seuraavien yhdistysten ja

järjestöjen kanssa: Suomi-Venäjä -seura, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Punainen Risti, seurakunnat, Perheiden Talo sekä monikulttuuriset yhdistykset.

Kirjastoissa oltiin kiinnostuneita yhteistyöstä maahanmuuttajien yhdistysten kanssa, varhaiskasvatuksen kanssa sekä eri kulttuuritoimijoiden kanssa. Kiinnostusta olisi myös osallistaa maahanmuuttajia itse satutuntien suunnitteluun sekä tavata maahanmuuttajaperheiden vanhempia:

I would like to involve the Newcomers more in the planning proces and focus on empowering them. (H1)

I would like to meet more of the immigrant parents, that for cultural reasons do not visit the library. (H5)

Kaikissa tutkimuksessa mukana olleissa Suomen kirjastoissa oltiin kiinnostuneita Sadunkertojen kielipankista, mutta sen kustannukset ja toimiminen käytännössä mietityttivät.

6.3.3 Kirjastojen saama palaute kaksikielisistä satutunneista

Yleisesti kaksikieliset satutunnit ovat saaneet kirjastoissa hyvää palautetta, niistä on pidetty. Päiväkodit ja koulut ovat toivoneet jatkoa niille. Vain yhdessä kirjastossa ei oltu kerätty palautetta ollenkaan. Tutkittava H7 kertoi välittömästä palautteesta ja huomioistaan näin:

Välitön spontaani palaute antoi ymmärtää, että tällaista tarvitaan. Myös päiväkotien taholta jatkoa on toivottu. Kun osallistujia on ollut pienempi ryhmä, kuten meillä Maunulassa oli venäjä-suomi- sekä arabia-suomi -satutuokioissa, niin olen havainnut yksittäisten lasten (äidinkieli venäjä tai arabia), selvästi valpastuvan kuuntelemaan. He näyttivät pitävän kovasti, että heidät huomioidaan omalla äidinkielellä.

Hyvin toimivia asioita satutunneissa mainittiin olevan ainakin tarinan eteneminen sivu kerrallaan, lasten reaktiot aktiviteettiin, laskeminen eri kielillä satutuntien yhteydessä, kuvien näyttäminen videotykillä, lyhyet kirjat, koska ne luetaan kahdella eri kielellä, yhteistyö järjestöjen ja vapaaehtoisten kanssa, yhteistyö kollegoiden, muiden lukijoiden sekä päiväkotien kanssa sekä satutuntien avoimuus kaikille.

Yksi vastaaja (H8) oli kiinnittänyt huomiota myös lasten vanhempien kielen käyttöön:

Föräldrarna som deltar i den tvåspråkiga babypoetin har stort utbyte av varandra trots att de pratar olika språk. Det har varit intressant att följa med deras diskussioner var de har ansträngt sig för att göra sig förstådd på det språk som inte är deras modersmål.

Kehitettäviä asioita mainittiin olevan ainakin enemmän resursseja toiminnan jatkamiseen, enemmän aikaa suunnitteluun, enemmän interaktiivisuutta, vieraskielisen kokoelman laajentaminen, kohdennetumpaa asiakasviestintää ja tiedotusta. Myös eri kielialueiden ja kulttuurien musiikkia voisi käyttää satutuokioissa enemmän. Kirjaston sisäisen yhteistyön kerrottiin olevan myös tässä tärkeää. Lisäksi toivottiin ideoita kaksikielisten perheiden rohkaisemiseksi tulemaan kirjastoon.

6.3.4 Kaksikielisten satutuntien hyödyt asiakkaille

Kaksikielisten satutuntien hyödyiksi asiakkaille kerrottiin olevan se, että maahanmuuttajat tuntevat olevansa tervetulleita uuteen maahan ja oppivat uuden kielen. Ne vahvistavat maahanmuuttajien omaa äidinkieltä ja kulttuurista identiteettiä sekä suomen/ruotsin kieltä. Näin myös maahanmuuttajaperheet voivat löytää tiensä kirjastoon ja he tuntevat, että myös heidän kielensä on edustettuna kirjastossa. Perheet voivat löytää myös toisensa tätä kautta. Kotoutuminen ja omankielisen kirjallisuuden löytäminen on tärkeää.

Tutkittava H2 kirjoitti kielen kuulemisen merkityksestä lapselle näin:

I think it's very important that the library reflects the citizens of Umeå, and that we live in a multilingual society. It means a lot to children who speak another language to get to hear it at the library, and for the ones who only speak Swedish it's a way of making them curious about different languages.

Näin siis myös suomen- tai ruotsinkieliset lapset Suomessa voivat oppia arvostamaan muita kieliä ja kielellistä moninaisuutta altistuessaan vieraalle kielelle.

Tutkittava H9 vastasi kaksikielisten satutuntien olevan tärkeitä etenkin kotoutumisen kannalta:

Eri kulttuurien kohtaaminen ja kotouttaminen ovat yhteiskunnassamme haaste, johon olisi pystyttävä vastaamaan, ennen kuin ongelmat kasvavat konflikteiksi.

6.3.5 Kaksikieliset satutunnit tulevaisuudessa Suomessa

Tutkimuksessa mukana olleissa kirjastoissa kannatettiin ajatusta siitä, että tulevaisuudessa kirjastot tarjoaisivat säännöllisesti kaksikielisiä satutunteja. Niitä ei kuitenkaan kannattaisi järjestää ehkä niin usein kuin tavallisia satutunteja. Yksi vastaajista mainitsi, että ehkä muutaman kerran vuodessa. Kaksikielisten satutuntien järjestämistä tulevaisuudessa pidettiin tärkeänä etenkin kotoutumisen kannalta. Kaksikielisissä satutunneissa voitaisiin käyttää myös tutkimuksessa mukana olleiden varhaiskasvatuksen toimijoiden mielestä apuna Sadunkertojen kielipankkia.

Joissain kirjastoissa kaksikieliset satutunnit kuuluivat jo vakituiseen palveluun. Tarkoituksena olisi kartoittaa myös yhdistysten halua lähteä mukaan toimintaan. Tästä mainitsi ainakin tutkittava H10:

Meillä ne ovat jo vakituista palvelua. Tietysti palvelu on kiinni siitä, saammeko sadunlukijoita, mutta tällä hetkellä se on onnistunut. Tarkoituksena olisi enemmän kartoittaa paikallisten yhdistysten halua lähteä mukaan toimintaan.

6.3.6 Varhaiskasvatus ja kaksikieliset satutunnit Suomessa

Kielitietoisuus oli otettu hyvin huomioon kaikissa tutkimuksessa mukana olleissa kolmessa varhaiskasvatuksen yksikössä. Siihen on kuulunut lasten perheiden taustan, lapsen kehityksen tason ja iän huomioon ottaminen. Oman äidinkielen

käyttöön on kannustettu. Lasten kanssa on keskusteltu ja kielellisen ilmaisun tukena on käytetty kuvia.

Tarkemmin eri kielten käytöstä lasten kanssa kertoi mm. tutkittava H14:

Lasten kiinnostusta vieraisiin kieliin tuetaan. Aikuiset käyttävät omaa kielitaitoaan lasten kanssa kielellä ”leikkimiseen”. Joskus tutut ohjeet sanotaankin ruotsiksi, englanniksi tai ranskaksi; osataanko tutussa tilanteessa toimia vieraskielisen ohjeen mukaan? Lounaalla saatetaan toivottaa hyvää ruokahalua ja kiittää ruuasta vieraalla kielellä.

Yhdessä päiväkodissa on käytetty paljon digitaalisia verkosta löytyviä materiaaleja, kuten Youtubea, Googlen kääntäjää, Google Earthiä ja Wikipediaa vieraisiin tai tuttuihin kieliin tutustumisessa. He ovat käyttäneet myös varhaiskasvatukselle suunnattua Lukulumo-sovellusta, jolla he ovat voineet kuunnella nauhoitettua vieraalla kielellä. Lukulumo on monikielinen kuvakirjapalvelu, jonka avulla voi lukea, katsoa ja kuunnella kirjoja.

Kaikki tutkimuksessa mukana olleet varhaiskasvatuksen toimijat ovat myös itse järjestäneet kaksikielisiä satutunteja. Tämä on ollut riippuvaista henkilökunnan omasta kielitaidosta. Näistä yksiköistä ei olla osallistuttu kirjaston järjestämille kaksikielisille satutunneille, mutta yhdestä kirjastosta on käynyt työntekijä lukemassa heillä vieraalla kielellä.

Varhaiskasvatuksessa koetaan, että asiakkailla on tarve kaksikielisille satutunneille. Eri kielisiä sekä suomenkielisiä kirjoja tarvittaisiin lisää sekä myös lukutaitoisia kieltentaitajia.

Hyötyinä nähtiin ainakin itsetunnon vahvistuminen, kummankin kielen sanaston rikastuminen, oman kulttuurin arvostuksen ja kulttuuritietoisuuden lisääntyminen sekä mielikuvituksen kehittyminen, identiteetin tukeminen ja mielikuvituksen avartuminen. Lasten oppimisesta ja oppimisen ilosta kirjoitti yksi vastaajista (H14) näin:

Useille lapsille tarjoutuu oppimisen ja osaamisen ilon kokemus, kun he kykenevät ymmärtämään vieraskielistä puhetta. Kaikkia iloisia yllätyksiä, osaamisen kokemuksia, kutkuttavaa uteliaisuutta, ihmettelyä ja oppimisen iloa herättävä toiminta voidaan mielestäni katsoa hyödyttävän lapsen kasvua ja kehitystä. Mikäli toiminta vielä on sellaista, joka lisää ymmärrystä oman välittömän kokemusmaailman ulkopuolisista asioista, kuten vieraista kulttuureista ja kielistä, voidaan sen katsoa tukevan yhteisen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteita.

Tutkimuksessa mukana olleista kaikissa kolmessa varhaiskasvatuksen yksikössä oli tehty yhteistyötä kirjaston kanssa. Yhteistyötä ei kuitenkaan oltu tehty kaksikielisiin satutunteihin liittyen, mutta päiväkodeista osallistuttaisiin mielellään kirjaston järjestämiin kaksikielisiin satutunteihin ja kaikista kolmesta yksiköstä oltiin halukkaita tekemään myös yhteistyötä näiden puitteissa.

7 SUUNNITELMA KAKSIKIELISTEN SATUTUNTIEN JALKAUTTAMISEKSI

Opinnäytetyön toiminnallinen osa oli suunnitelma kaksikielisten satutuntien jalkauttamiseksi valtakunnallisesti. Se tehtiin aiemman teorian sekä tutkimuksessa saatujen tulosten pohjalta. Suunnitelmaan sisältyi opaskirja kirjastoille kaksikielisten satutuntien toteuttamista varten sekä vinkkilistat satu- ja kuvakirjoista kaksikielisiä satutunteja varten. Lisäksi pohdittiin mahdollisia markkinointikeinoja ja -kanavia, joiden avulla kaksikielisiä satutunteja voisi markkinoida kirjastoalan ammattilaisille eri puolella Suomea.

7.1 Kaksikielisen satutunnin toteutus

Kirjaston asiakkaiden tarve kaksikielisille satutunneille on riippuvainen kyseisen paikkakunnan väestörakenteesta ja varhaiskasvatuksen asiakasrakenteesta. Väestörakenteesta saa tietoa tilastoista ja kirjaston yhteisöanalyysistä. Tämän kautta saadaan selville, että millä vierailta kielillä satutunteja kannattaa tarjota. Myös paikkakunnan varhaiskasvattajiin voi ottaa yhteyttä ja kysyä heiltä suoraan, millä kielillä he toivoisivat kaksikielisiä satutunteja järjestettävän.

Kaksikielistä satutuntia toteutettaessa olennaista on löytää satutunnin pitäjät eli sadunkertojat suomeksi/ruotsiksi sekä jollain vieraalla kielellä. Suomeksi tai ruotsiksi sadun voi lukea kirjastontyöntekijä tai vaikka teatterialan sanataiteen ammattilainen. Vieraskielisiä lukijoita voi kartoittaa kirjaston henkilökunnasta, päiväkodeista, joiden kanssa kirjasto tekee yhteistyötä tai sitten eri yhdistyksistä, joiden toiminnassa on mukana vieraskielisiä maahanmuuttajia. Siksi kirjaston kannattaa kartoittaa myös paikkakunnan järjestötoimijoita, joiden toiminnassa on mukana maahanmuuttajataustaisia henkilöitä. Vapaaehtoisia voi löytää esimerkiksi maahanmuuttajaperheistä. Perheitä voi yrittää tavoittaa myös varhaiskasvatuksen kautta. Kaksikielisen satutunnin toteuttamiseen tarvitaan joka tapauksessa kirjaston ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä. Sadun lukijoita voi löytää myös Sadunkertojien kielipankin kautta.

Kaksikielisen satutunnin aikana valittu kirja luetaan sekä suomeksi/ruotsiksi että jollakin vieraalla kielellä sivu kerrallaan. Kirjan kuvia voi näyttää myös käyttäen apuna videotykkiä. Luettavien kirjojen tulisi olla lapsen ymmärrystasoa vastaavia sekä lyhyitä, koska ne luetaan satutunnin aikana kahdella eri kielellä. Satutunnilla on otettava huomioon tekijänoikeudet ja siksi luettavia kirjoja varten tarvitsee pyytää kirjojen tekijöiltä luvat niiden ääneen lukemiseen. Satutunnit voisivat olla avoimia myös muille kirjaston asiakkaille kuin päiväkotiryhmille. Kaksikielisistä satutunneista kannattaa tiedottaa siis varhaiskasvatuksen toimijoiden lisäksi myös muita kirjastonkäyttäjiä tai kirjaston tulevia käyttäjiä. Satutuntien avulla voi houkutella uusia monikielisiä asiakkaita kirjastoon. Perheitä voi löytää myös kirjaston kielikahviloista.

Kaksikielisen satutunnin toteuttamista varten kirjastoille tehtiin opas kaksikielisten satutuntien toteuttamiseen (Liite 2). Opas toteutettiin saavutettavuusvaatimuksien mukaan Word-tiedostona, joka muunnettiin pdf-tiedostoksi.

7.2 Kaksikielisen satutunnin mallin levittäminen

Kaksikielisen satutunnin levittäminen voisi tapahtua alueellisten kehittämiskirjastojen kautta. Alueellisia kehittämistehtävää (AKE) hoitavia kirjastoja on yhdeksän. Alueellista kehittämistehtävää hoitavat Joensuun, Kuopion, Lahden, Oulun, Porvoon, Rovaniemen, Tampereen, Turun ja Vaasan kaupunginkirjastot. AKE-koulutukset voisivat olla hyvä tapa kaksikielisten satutuntien esittelyyn ja levittämiseen. Koulutuksissa käytäisiin läpi kaksikielisen satutunnin toteuttamisen hyvät käytänteet ja esimerkkinä voisi käyttää videoitua kaksikielistä satutuntia. Tällä tavoin kirjaston henkilökuntaa voisi kouluttaa ottamaan käyttöön kaksikieliset satutunnit omissa kirjastoissaan. Koulutusta varten tarvitaan omat koulutusmateriaalit sekä kouluttaja. Koulutuspäivistä voisi tehdä myös tallenteet Kirjastokaistan koulutuskanavalle. Kirjastokaista.fi on osa Kirjastot.fi kokonaisuutta. Sen koulutuskanavalta löytyy muun muassa seminaarien ja koulutuspäivien suorälähetyksellisiä tallenteita.

Kaksikielisen satutunnin toimintamalli lisättiin Kirjastot.fi-sivuston tapahtumapankkiin, josta se on kaikkien kirjastojen hyödynnettävissä. Kirjastot.fi on

kaikille avoin kirjastoverkkopalveluiden kokonaisuus. Sen tapahtuma- ja ideapankkiin kerätään toteutettuja tai ideatasolla olevia kuvauksia esimerkiksi tapahtumista ja tilaisuuksista. Pankin tavoitteena on auttaa kirjastoja uuden toiminnan kokeilemisessä. Opaskirja ja kirjavinkkilistat lisättiin myös tapahtumapankkiin kaksikielisen satutunnin toimintamallin yhteyteen. Tuotoksista tehtiin myös uutinen Kirjastot.fi-sivustolle.

Yhteistyötä kaksikielisten satutuntien levittämisessä voisi AKE-kirjastojen lisäksi tehdä Suomen kirjastoseuran kansainvälisyys- ja monikulttuurisuustyöryhmän sekä Lastenkirjainstituutin kanssa. Kaksikielistä satutunneista tiedottamisessa kannattaa ottaa muutenkin huomioon kaikki mahdolliset kanavat, joissa voi informoida tulevista koulutuksista ja joita kautta kirjastotyöntekijät löytävät myös opaskirjan ja kirjavinkkilistat.

7.3 Kaksikielisen satutunnin materiaalit

Kaksikielistä satutuntia varten tarvitsee tietysti löytää sopivat kirjat ja oleellista on, että sama kirja löytyy suomeksi/ruotsiksi ja jollain vieraalla kielellä eli sillä kielellä mikä on sen kertaisen satutunnin toinen kieli. Sopivien kirjojen löytämisen helpottamista varten tehtiin vinkkilistat satukirjoista ja kuvakirjoista (Liite 3).

Kuvioiden 2 ja 3 antamien tietojen perusteella vinkkilistoihin valittiin tulevat kielet sen mukaan mitä vieraita kieliä puhutaan eniten Suomessa ja mikä on näiden kielten lapsipuhujien osuus. Mukaan otettiin myös saamen kielet niiden vähemmistöaseman takia, ja koska kaksikieliset satutunnit suomeksi ja saameksi olisi hyvä tapa tuoda esille saamen kieliä Pohjois-Suomessa.

Teoksia etsittiin eri kielisinä käyttäen Finna.fi-palvelua. Kirjoja valittaessa mietittiin myös niiden sopivuutta juuri satutuntia varten. Siksi vinkkilistoihin ei laitettu kovin pitkiä kirjoja, vaan sellaisia, jotka sopivat luettavaksi juuri satutunneilla. Kuvakirjoille ja satukirjoille tehtiin omat listansa.

Kirjavinkkilistat on tehty keväällä 2020 kirjastoissa saatavilla olevien kuva- ja satukirjojen perusteella. Jatkossa näitä listoja voidaan täydentää, kun uusia vieraskielisiä kirjoja, jotka löytyvät myös suomeksi, hankitaan kokoelmiin.

7.4 Sadunkertojen kielipankki

Sadunkertojen kielipankki on Helmet-kirjastojen kielipankki, jossa on eri kieliä taitavia kirjastotyöntekijöitä. He ovat halukkaita pitämään kaksikielisiä satutunteja kirjastoissa myös yli kuntarajojen. Sadunkertojen kielipankki voisi toimia kaksikielisiä satutunteja järjestettäessä apuna myös valtakunnallisesti, jos se muodostettaisiin samalla periaatteella ja saataisiin toimimaan alueellisesti, jolloin välimatkat eivät välttämättä olisi niin pitkiä. Tätä asiaa voisi viedä eteenpäin alueellisten kehittämiskirjastojen kautta yhdessä kaksikielisten satutuntien kanssa. Tällä hetkellä kielipankki ei ole vielä käytössä Helmet-alueen ulkopuolella.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tutkimuksellinen osa sisälsi ammattilaisille suunnatun sähköpostikyselyn kaksikielisiin satutunteihin liittyen. Sen tuloksista voidaan tehdä tietynlaisia johtopäätöksiä kaksikielisten satutuntien tilanteesta ja niiden tarpeesta Pohjoismaissa ja etenkin Suomessa. Tutkimustulokset kuvaavat juuri näiden tutkittavien kokemuksia, joten mitään yleistettävää tietoa näistä ei voi tulkita. Tuloksia voidaan kuitenkin käyttää kaksikielisen satutunnin suunnittelemiseen ja toteuttamiseen Suomessa.

Kaksikielisiä satutunteja on järjestetty Suomessa ja muissa Pohjoismaissa. Yllättävää oli, että muissa Pohjoismaissa ja Suomessa on tehty yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa näihin liittyen vielä kovin vähän. Päiväkodit ovat kuitenkin järjestäneet itse kaksikielisiä satutunteja. Vapaaehtoisten osuus korostui kaksikielisissä satutunneissa tavallisia satutunteja enemmän. Palaute satutunneista oli ollut hyvää. Niille koetaan olevan tarve sekä kirjaston että varhaiskasvatuksen suunnalta ja molemmista tahoista ollaan halukkaita yhteistyöhön näiden tiimoilta.

Jatkossa kirjastot voisivat ainakin kartoittaa sopivia yhteistyökumppaneita kaksikielisiä satutunteja ajatellen, varhaiskasvatuksen lisäksi myös yhdistyksiä ja muita paikallisia toimijoita, joiden toiminnassa on mukana maahanmuuttajataustaisia henkilöitä.

Kehitettäviä asioita kaksikielisiin satutunteihin liittyen tutkimukseen osallistujat mainitsivat olevan ainakin enemmän resursseja toiminnan jatkamiseen, enemmän aikaa suunnitteluun, enemmän interaktiivisuutta, vieraskielisen kokoelman laajentaminen, kohdennetumpaa asiakasviestintää ja tiedotusta. Myös eri kielialueiden ja kulttuurien musiikkia voisi käyttää satutuokioissa enemmän. Kirjaston sisäisen yhteistyön kerrottiin olevan myös tässä tärkeää. Lisäksi toivottiin ideoita kaksikielisten perheiden rohkaisemiseksi tulemaan kirjastoon.

Kirjastoissa tarvitaan siis jatkossa enemmän resursseja, jotta kaksikielisten satutuntien järjestäminen olisi tulevaisuudessa mahdollista. Satutuntien suunnitteluun ja niiden harjoitteluun kannattaa myös varata aikaa reilusti. Yksittäisen työntekijän työmäärä ei saa tietenkään kasvaa liikaa ja tämä tulisi ottaa

huomioon töiden jakoa suunniteltaessa. Suunnittelun lisäksi aikaa tulisi varata myös työn arviointiin.

Kaksikielisten satutuntien toteutuksessa kannattaa huomioida vuorovaikutuksellisuus ja interaktiivisuus. Satutunnin aikana tai sen jälkeen olisi hyvä keskustella satutuntiin osallistujien kanssa ja satutunnin voi myös toteuttaa osallistamalla lapsia siihen mukaan. Satutunti voi sisältää esimerkiksi laulua, liikettä tai leikkiä.

Kaksikielisistä satutunneista tiedottaminen kannattaa myös suunnitella huolella ja käyttää siinä apuna yhteistyökumppaneita, kuten varhaiskasvatuksen toimijoita ja paikallisia yhdistyksiä, unohtamatta kirjaston sisäistä tiedotusta ja sen omia palveluita, kuten kielikahviloita.

Jälkikäteen arvoituna tietyt tutkimuksen kysymykset olisi voitu suunnitella paremmin, jotta olisi voitu välttyä väärinkäsityksiltä esimerkiksi tietyn termin suhteen. Varhaiskasvattajia olisi haluttu enemmän osallistujiksi tutkimukseen, mutta tällä kertaa se ei onnistunut. Varhaiskasvattajia yritettiin kuitenkin kontaktoida aika laajalti, seitsemältä eri paikkakunnalta ympäri Suomea. Tästä huolimatta osallistujia ei saatu enempää.

Opinnäytetyön toiminnallinen osa sisälsi kaksikielisten satutuntien jalkauttamisen suunnitelman, johon sisältyi opaskirja kaksikielisten satutuntien toteuttamiseen sekä vinkkilistat kuva- ja satukirjoista kaksikielisille satutunneille. Ne toteutettiin aikaisemman teorian ja tässä työssä tehdyn tutkimuksen perusteella. Tuotoksista konsultoitii myös Monikielistä kirjastoa, joka toimi työn toimeksiantajana.

Kirjavinkkilistoja tehdessä huomattiin, että tietyillä vierailta kielillä on saatavana lastenkirjoja melko vähän ja tähän tulisi kirjankustantajien jatkossa kiinnittää huomiota, jotta kielten moninaisuus pääsisi esiin myös lastenkirjallisuudessa. Tarvetta olisi varmasti myös teoksille, jotka ovat jo valmiiksi kaksikielisiä. Kirjaston tulisi myös pohtia oman kokoelmansa ajantasaisuutta ja moninaisuutta. Vastaako se kirjaston yhteisön tarpeita? Tulisiko kirjaston vieraskielistä kokoelmaa laajentaa? Ja miten monikulttuuriset asiakkaat saadaan tulemaan kirjastoon?

Kaksikielisen satutunnin toimintamalli, opaskirja ja kirjavinkkilistat ovat saatavilla Kirjastot.fi sivuston tapahtumapankissa osoitteessa <https://www.kirjastot.fi/tapahtumapankki>. Jatkossa Monikielinen kirjasto jatkaa kaksikielisten satutuntien levittämistä Suomen kirjastoihin.

LÄHTEET

- Arnberg, L. 1989. Tavoitteena kaksikielisyys. Suomentaja Outi Peck. Clevedon & Philadelphia: Multilingual Matters Ltd.
- Blinnikka, V. 2003. Uudistuva lastenkirjastotyö. Teoksessa: Huhtala, L., Grunn, K., Loivamaa, I. & Laukka, M. (toim.) Pieni suuri maailma. Suomalaisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden historia. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Campana, K., Mills, J., Capps, J., Dresang, E., Carlyle, A., Metoyer, C., Urban, I., Feldman, E., Brouwer, M., Burnett, K. & Kotrla, B. 2016. Early Literacy in Library Storytimes: A Study of Measures of Effectiveness. [Verkkajulkaisu]. Library Quarterly: Information, Community, Policy, vol. 86, no. 4, s. 369-388. [Viitattu 11.2.2020]. Saatavana: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=2ahUKEwimreeovLXnAhUN7KYKHR3tBDQQFjACegQIBBAB&url=https%3A%2F%2Fdiginole.lib.fsu.edu%2Fislandora%2Fobject%2Ffsu%3A388845%2Fdatas_tream%2FPDF%2Fdownload%2Fcitation.pdf&usq=AOvVaw1ndCil0g6nvhWfg57WNFxm
- Granberg, A. Småbarns sagostund. Kultur, språk och lek.1996. Tukholma: Liber AB.
- Halme, K. 2011. Maahanmuuttajataustaisten lasten kielikasvatus varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Teoksessa: Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Unigrafia Oy – Yliopistopaino.
- Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hassinen, S. Lapsesta kasvaa kaksikielinen. 2005. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.
- Heikkilä- Halttunen, P. 2015. Lue Lapselle! Opas lasten kirjallisuuskasvatukseen. Lastenkirjainstituutin julkaisuja 33. Atena Kustannus Oy.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Honko, M. & Mustonen, S. (toim.) 2018. Tunne kieli. Matka maailman kieliin ja kielitietoisuuteen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.
- IFLA. 2006. IFLA:n Monikulttuurisen kirjaston manifesti. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 14.5.2020]. Saatavana: https://www.ifla.org/files/assets/library-services-to-multicultural-populations/publications/multicultural_library_manifesto-fi.pdf

- IFLA. 2018. IFLA:n suositukset 0-18 -vuotiaiden kirjastopalveluille. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 24.3.2020]. Saatavana: https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-fi.pdf
- Julkunen, M-L. 1993. Lukijaksi kasvaminen. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Jyrinki, E. 1974. Kysely ja haastattelu tutkimuksessa. Helsinki: Oy Gaudeamus Ab.
- Kaikkonen, P. 2005. Monikielinen ja monikulttuurinen identiteetti – kielenopetuksenkin haasteena. Teoksessa: Smeds, J., Sarmavuori, K., Laakkonen, E. & Rudolf de C. (toim.) Multicultural Communities, Multilingual Practice. Monikulttuuriset yhteisöt, monikielinen käytäntö. Turun yliopiston julkaisuja, sarja B, osa 285. Turku: Åbo Akademi University Press.
- Karasma, K. 2012. Suomi toisena kielenä – opetustieteen perusteet. Oy Finn Lectura Ab.
- Karasma, K. & Suvilehto, P. (toim.) 2014. Ihmejuttuja ja tavattomia tarinoita. Lasten- ja nuortenkirjallisuuden maailma. Helsinki: BTJ Finland Oy.
- Karvonen, P. 2005. Päiväkotilasten lukuleikit. Lukutaidon ja lukemistietoisuuden kehittyminen interventiotutkimuksessa. [Verkkojulkaisu]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research. Väitöskirja. [Viitattu 17.2.2020]. Saatavana: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13344/9513921832.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kirjastot.fi. 2020a. Kaukopalvelu. [Verkkosivu]. [Viitattu 3.4.2020]. Saatavana: https://www.kirjastot.fi/kirjastoala/kaukopalvelu?language_content_entity=fi
- Kirjastot.fi. 2020b. Monikielinen kirjasto. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.5.2020]. Saatavana: https://www.kirjastot.fi/monikielinenkirjasto?language_content_entity=fi
- Kirjastot.fi. 2020c. Satukaravaani. [Verkkosivu]. [Viitattu 25.4.2020]. Saatavana: <https://www.kirjastot.fi/satukaravaani>
- Kolu, K, Korhonen, M., Suojala, M. & Volotinen, T. (toim.) 2003. Monikulttuurisuus ja lastenkirjallisuus. Helsinki: IBBY Finland.
- Kolu, K., Korhonen, M. & Torkki, K. (toim.) 2004. Monikulttuurisuus ja lasten kirjallisuuskasvatus. Helsinki: IBBY Finland.

- Korhonen, M. 2010. Kirjaston satutunnit – elävä perinne. Teoksessa: Kolu, K. (toim.) Suomalainen satu 2. Perinteitä ja moni-ilmeisyyttä. Helsinki: BTJ Finland Oy.
- Korkeamäki, R-L. 2011. Kieli ja vuorovaikutus oppimisympäristöissä. Teoksessa: Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Unigrafia Oy – Yliopistopaino.
- L. 22.5.2015/607. Tekijänoikeuslaki.
- L 29.12.2016/1492. Laki yleisistä kirjastoista.
- Latomaa, S. 2013. Monikielisempi Suomi. Kirjallisuus kielitietoisuuden edistäjänä. Teoksessa: Rastas, A. (toim.) Kaikille lapsille. Lastenkirjallisuus liikkuvassa monikulttuurisessa maailmassa. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Lyytinen, P. 2011. Varhainen kielen kehitys lukemaan oppimisen ennustajana. [Verkkoartikkeli]. *Psykologia*, 46 (02-03), s. 99-107. [Viitattu 11.2.2020].
Saatavana:
https://www.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/lyytinen_2011_varhainen_kielen_kehitys_lukemaan_oppimisen_ennustajana.pdf
- Lyytinen, P. 2014. Kielenkehityksen varhaisvaiheet. Teoksessa: Siiskonen, T., Aro, T., Ahonen, T. & Ketonen, R. (toim.) Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Monikielinen kirjasto. 2019. Monikielinen kirjasto. Flerspråkiga biblioteket. Multilingual library. [PowerPoint-esitys].
- Mäkelä, M. 2002. Satuseikkailu kirjastossa. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.
- Niilo Mäki Instituutti. Ei päivystä. Lukumummit ja –vaarit. [Verkkosivu]. [Viitattu 29.4.2020]. Saatavana: <https://lukumummitjavaarit.fi>
- Nurmilaakso, M. 2011. Pienen lapsen kielellinen tietoisuus osana kielen kehitystä. Teoksessa: Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Unigrafia Oy – Yliopistopaino.
- Ojanen, S. 1980. Miten päiväkodissa tarjotaan satuja. Tutkimus päiväkodin opettajien suhtautumisesta satujen esittämiseen lapsille. Teoksessa: Ojanen, S., Lappalainen, I. & Kurenniemi, M. Sadun avara maailma. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Ojanen, S. 1980. Mitä sadut merkitsevät lapselle. Psykodynaaminen teoriatausta ja kansansadun merkitys. Teoksessa: Ojanen, S., Lappalainen, I. & Kurenniemi, M. Sadun avara maailma. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

- Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. [Verkkójulkaisu]. [Viitattu 10.2.2020]. Saatavana: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2018.pdf
- Pepa. 2017a. Peruspalveluiden arviointi. Miten kirjaston tapahtumat tukevat lukutaitoa ja lukemista? Kirjastopalvelut lasten lukemisen ja lukutaidon edistäjinä. [Verkkosivu]. [Viitattu 25.4.2020.] Saatavana: <https://www.patio.fi/web/pepa-2017-valtakunnallinen/tapahtumat>
- Pepa. 2017b. Peruspalveluiden arviointi. Millaisella yhteistyöllä kirjastot edistävät lasten lukemista ja lukutaitoa? Kirjastopalvelut lasten lukemisen ja lukutaidon edistäjinä. [Verkkosivu]. [Viitattu 17.5.2019]. Saatavana: <https://www.patio.fi/web/pepa-2017-valtakunnallinen/yhteistyon-jarjestaminen>
- Romero, L. & Armstrong, L. 2017. Sharing the Secret Sauce. Engaging Early Childhood Educators in Library Storytime Practices. [Verkkójulkaisu]. Children and Libraries. The Journal of the Association for Library Service to Children, talvi 2017, s. 8-11. [Viitattu 10.2.2020]. Saatavana: <https://journals.ala.org/index.php/cal/article/view/6506/8646>
- Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Sencicle, A. 2012. French as a Second Language (FSL) Storytimes: Fostering Language, Literacy and Lifelong Love of Reading. [Verkkójulkaisu]. Partnership: The Canadian Journal of Library & Information Practice & Research, vol. 7, no 1. [Viitattu 10.2.2020]. [Viitattu 10.2.2020.] Saatavana: <https://journal.lib.uoguelph.ca/index.php/perj/article/view/1724/2494>
- Silven, M. 2002. "Something from almost nothing". Early Interaction and Language Acquisition in Finnish Children: Cascading Effects from First Words to Reading?. Turku: Turun yliopisto. Turun yliopiston julkaisuja, sarja B, osa 256.
- Suomen Kirjailijaliitto. 2020. Tekijänoikeus. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.5.2020]. Saatavana: <https://kirjailijaliitto.fi/kirjailijalle/tekijanoikeus/>
- Suvanto, A. 2011. Leikki-ikäisen lapsen kielenkäyttötaitojen kehittäminen. Teoksessa: Loukusa, S. & Paavola, L. (toim.) Lapset kieltä käyttämässä. Pragmaattisten taitojen kehitys ja sen häiriöt. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Tilastokeskus. 2018. Vieraskieliset. [Verkkosivu]. [Viitattu 15.2.2020]. Saatavana: <https://www.tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html#maittain>

- Tuomivaara, T. 2005. Tieteellisen tutkimuksen perusteet. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 29.4.2020]. Saatavana: <https://www.mv.helsinki.fi/home/ttuomiva/Y125luku6.pdf>
- Unicef 2020. Yleissopimus lapsen oikeuksista. [Verkkoartikkeli]. [Viitattu 24.3.2020]. Saatavana: <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>
- VanDyne, H. 2018. Reaching the Hispanic Community through Bilingual Storytime Outreach. [Verkkojulkaisu]. The Journal of the New Members RoundTable, vol. 9, issue 1. s. 28-32. Saatavana: <https://journals.ala.org/index.php/endnotes/article/view/6691/8991>
- Virrankoski, O. 2005. Kansallinen identiteetti ja etniset ennakkoluulot monikulttuurisuuden esteenä. Teoksessa: Smeds, J., Sarmavuori, K., Laakkonen, E. & Rudolf de C. (toim.) Multicultural Communities, Multilingual Practice. Monikulttuuriset yhteisöt, monikielinen käytäntö. Turun yliopiston julkaisuja, sarja B, osa 285. Turku: Åbo Akademi University Press.
- Volotinen, T. 2010. Satu auttaa koululaista kasvamaan. Teoksessa: Kolu, K. (toim.) Suomalainen satu 2. Perinteitä ja moni-ilmeisyyttä. Helsinki: BTJ Finland Oy.

LIITTEET

Liite 1. Kyselyt

Liite 2. Opaskirja

Liite 3. Kirjavinkkilistat

Liite 1. Kyselyt

Kysely kirjastotyöntekijöille Suomessa:

Tausta

- Mikä on toimenkuvasi ja missä työskentelet?
- Minkä kokoisessa kirjastossa työskentelet ja missä päin Suomea?
- Millainen on työkokemuksesi lastenkirjastotyöstä? Miten pitkä on työkokemuksesi?

Kokemukset kaksikielisistä satutunneista

- Minkälaisia kokemuksia kirjastollanne on kaksikielisistä satutunneista?
- Miten järjestitte satutunnit?
- Minkälaisille kohderyhmille olette pitäneet satutunteja?
- Keitä teillä on ollut satutuntien pitäjinä?

Yhteistyö

- Oletko tehnyt yhteistyötä kaksikielisiin satutunteihin liittyen varhaiskasvatuksen kanssa? Millaista?
- Entä yhdistysten tai vapaaehtoisten kanssa? Millaista?
- Jos et ole tehnyt yhteistyötä, olisitko kiinnostunut tekemään? Minkä tahojen kanssa?
- On olemassa sellainen kuin Sadunkertojien kielipankki. Se on Helmet-kirjastojen kielipankki, jossa on eri kieliä taitavia työntekijöitä. He ovat halukkaita pitämään kaksikielisiä satutunteja kirjastoissa yli kuntarajojen. Jos tämä kielipankki laajenisi valtakunnalliseksi niin käyttäisitkö sitä?

Palautte kaksikielisistä satutunneista

- Millaista palautetta kirjastonne on saanut kaksikielisistä satutunneista?
- Paljonko satutunneilla on ollut osallistujia?
- Onko jotain mikä on toiminut todella hyvin?

- Entä onko jotain mitä voisi kehittää?

Kaksikieliset satutunnit tulevaisuudessa

- Mitä mieltä olisitte siitä, että tulevaisuudessa kirjastot tarjoaisivat säännöllisesti kaksikielisiä satutunteja?
- Olisitko valmis järjestämään kaksikielisiä satutunteja kirjastossanne vakituksena palveluna?
- Mitä hyötyä ajattelet kaksikielisistä satutunneista olevan asiakkaille?

Kysely kirjastotyöntekijöille Pohjoismaissa:

Background

- What is your job description and where do you work?
- What is the size of your library?
- What kind of work experience do you have in children's library work? How long?

Experiences of bilingual story times

- What kind of experiences you have of bilingual story times?
- How you have organized them?
- What kind of target groups you have had?
- Which kind of keepers you have had on these story times?

Co-operation

- Is there co-operation with early childhood education? What kind of?
- Have you any experiences working with associations or volunteers? What kind of?
- If you haven't done any co-operation would you be interested to do that? With which actors?

Feedback

- What kind of feedback have you had about bilingual story times?
- How many participants there has been in these story times?
- Is there something that worked very well? What?
- Is there something that you could improve? What?
- What kind of benefits do you think that your customers have had of this story times?

- Could you recommend me any links on internet about this theme, which I could visit or any literature?

Kysely varhaiskasvattajille:

Tausta

- Mikä on toimenkuvasi ja missä varhaiskasvatuksen yksikössä työskentelet? Missä päin Suomea?
- Miten pitkä on työkokemuksesi varhaiskasvatuksen parissa?

Kielitietoisuus

- Miten teillä on otettu huomioon kielitietoisuus? Tässä yhteydessä kielitietoisuudella tarkoitetaan kielen huomiointia, kielellistä luovuutta, tietoa kielestä sekä kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvia asenteita.
- Miten kielitietoisuutta on edistetty teillä?

Kokemukset kaksikielisistä satutunneista

- Ovatko kaksikieliset satutunnit sinulle jollain tavalla tuttuja? Kaksikielisellä satutunnilla tarkoitetaan tässä yhteydessä satutuntia, jossa satu kerrotaan sekä suomeksi/ruotsiksi että jollain toisella kielellä.
- Oletko osallistunut kaksikielisille satutunneille asiakkaidenne kanssa?
- Missä nämä satutunnit on toteutettu?
- Jos olette osallistuneet, minkälaisia ovat olleet kokemuksenne?

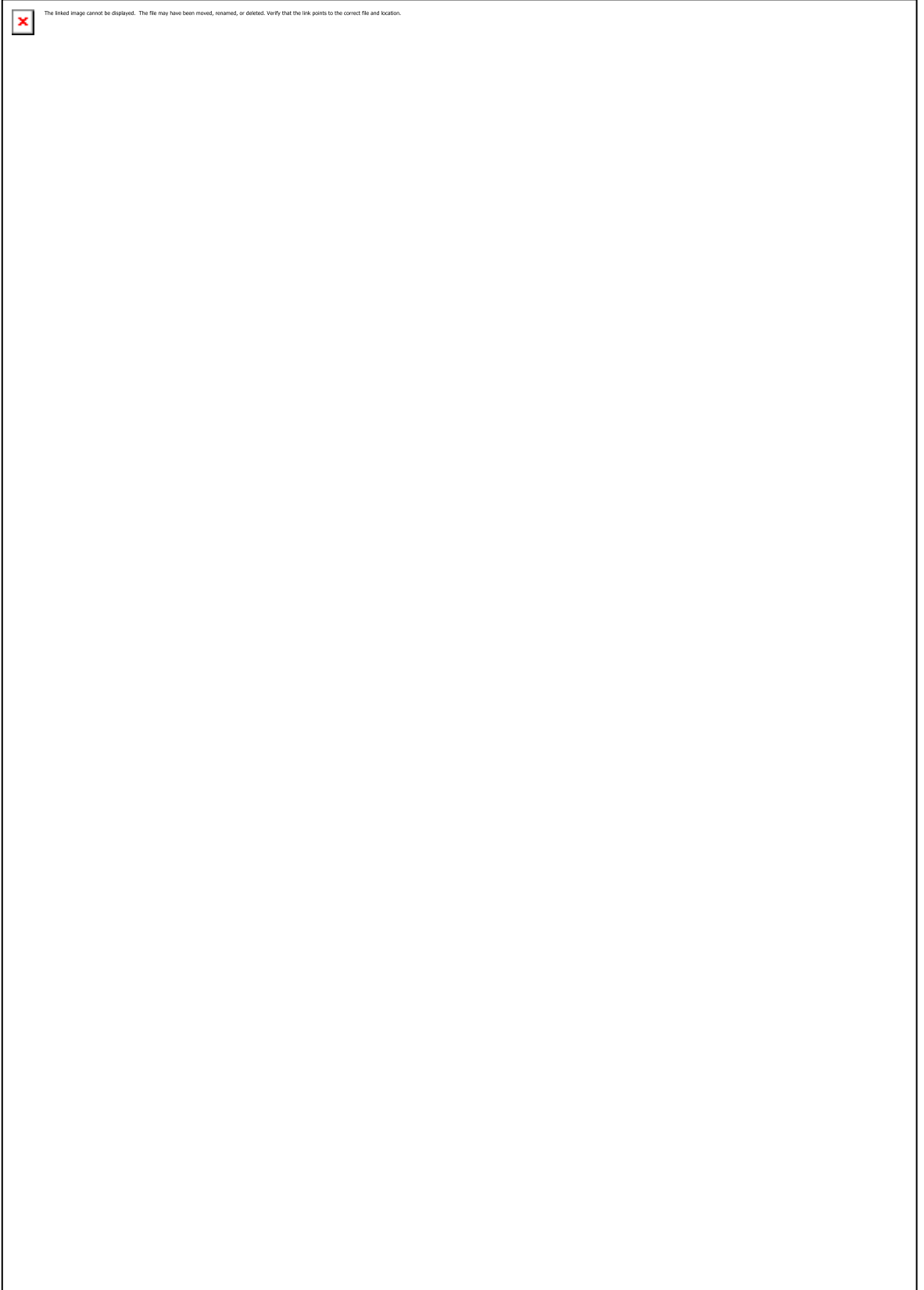
Kaksikieliset satutunnit tulevaisuudessa

- Koetko, että asiakkaillenne olisi tarvetta kaksikielisille satutunneille?
- Mitä hyötyä uskot asiakkaillenne olevan kaksikielisistä satutunneista?

Yhteistyö kirjaston kanssa

- Millaista yhteistyötä olette tehneet kirjaston kanssa?
- Haluaisitteko, että kirjasto tarjoaisi säännöllisesti kaksikielisiä satutunteja, joihin voisitte osallistua asiakkaidenne kanssa?
- Olisitteko halukkaita tekemään kirjaston kanssa yhteistyötä näiden satutuntien tiimoilta?

Liite 2. Opaskirja

The linked image cannot be displayed. The file may have been moved, renamed, or deleted. Verify that the link points to the correct file and location.

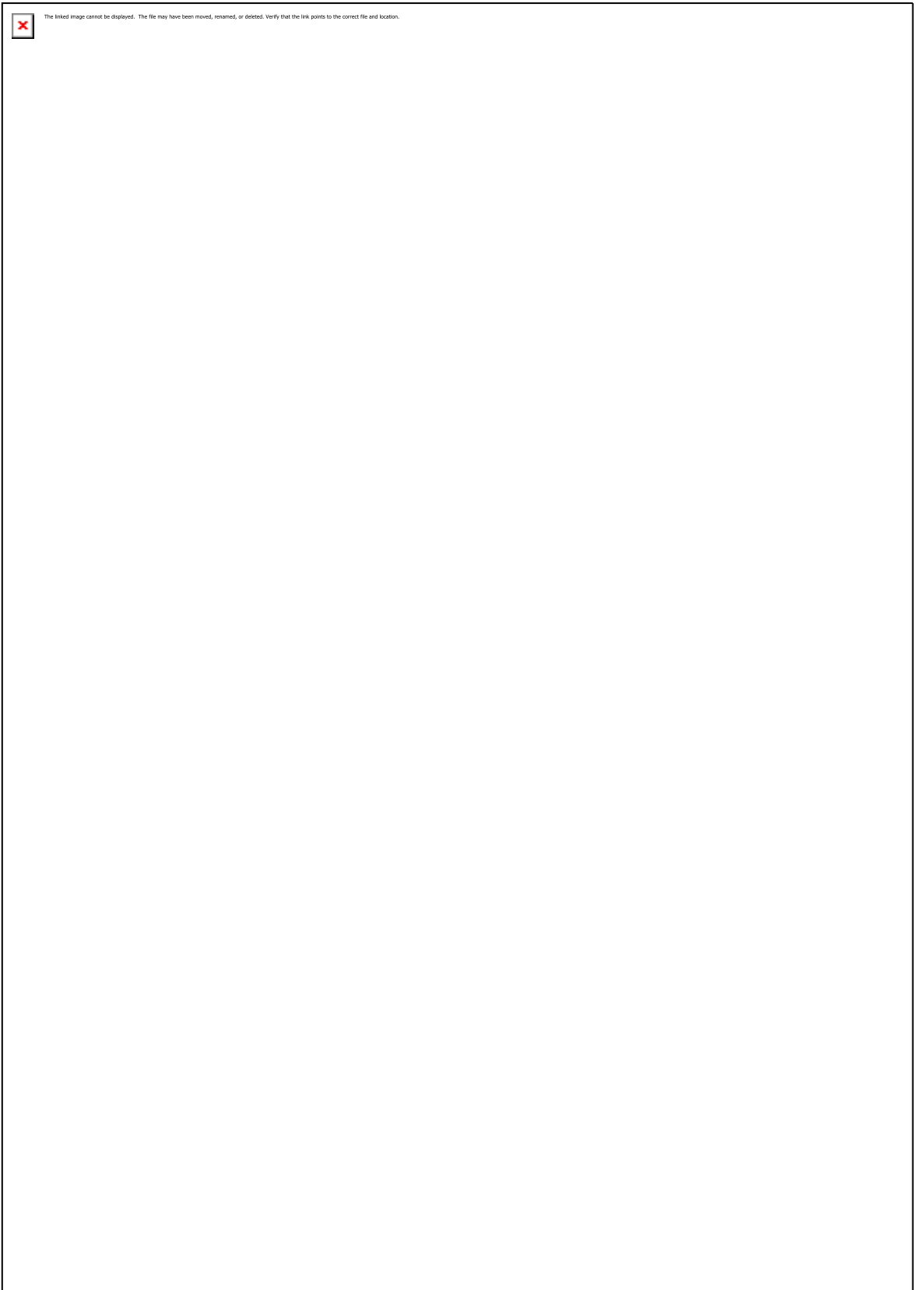

The linked image cannot be displayed. The file may have been moved, renamed, or deleted. Verify that the link points to the correct file and location.

The linked image cannot be displayed. The file may have been moved, renamed, or deleted. Verify that the link points to the correct file and location.

Liite 3. Kirjavinkkilistat

The linked image cannot be displayed. The file may have been moved, renamed, or deleted. Verify that the link points to the correct file and location.

 The linked image cannot be displayed. The file may have been moved, renamed, or deleted. Verify that the link points to the correct file and location.

The linked image cannot be displayed. The file may have been moved, renamed, or deleted. Verify that the link points to the correct file and location.

The linked image cannot be displayed. The file may have been moved, renamed, or deleted. Verify that the link points to the correct file and location.

The linked image cannot be displayed. The file may have been moved, renamed, or deleted. Verify that the link points to the correct file and location.

The linked image cannot be displayed. The file may have been moved, renamed, or deleted. Verify that the link points to the correct file and location.

The linked image cannot be displayed. The file may have been moved, renamed, or deleted. Verify that the link points to the correct file and location.

The linked image cannot be displayed. The file may have been moved, renamed, or deleted. Verify that the link points to the correct file and location.

The linked image cannot be displayed. The file may have been moved, renamed, or deleted. Verify that the link points to the correct file and location.

